

Woon-hwan Na

Departament Rehabilitacji Zawodowej
Daegu University Korea

Analiza kosztów i korzyści Programu Rehabilitacji Zawodowej osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności w Korei¹

Streszczenie

Tematem pracy jest analiza ekonomiczna wpływu rehabilitacji zawodowej oferowanej przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, poczynając od 2001 r., wspierającej zatrudnienie osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Celem badania jest sformułowanie propozycji sposobu inwestowania ograniczonych środków finansowych w programy rehabilitacji zawodowej tak, aby zwiększyć możliwości zatrudnienia osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Szacunkowe koszty i korzyści wynikające z programów rehabilitacji zawodowej w Korei oparto na wynikach analizy 12 381 przypadków osób niepełnosprawnych z lat podatkowych 2011–2012. Dane na temat kosztów i korzyści uzyskano z rocznego raportu dotyczącego programu rehabilitacji zawodowej.

W tej metodologii wydatki na rehabilitację zawodową dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności obliczone zostały w oparciu o całkowite roczne koszty programu i koszty administracyjne.

Przedstawiono tu korzyści, jakie może przynieść program rehabilitacji zawodowej przy stosunkowo nominalnych kosztach. Dzięki wykorzystaniu analizy kosztów i korzyści oszacowano, że za każdy dolar wydany na potrzeby programu rehabilitacji zawodowej do społeczeństwa wróciło 2,14\$ (2011 r.) i 2,35\$ (2012 r.).

Odnosząc się do wspomnianych badań, nie można jednak założyć, że wszystkie sektory społeczeństwa bezpośrednio korzystają z tych efektów. Każdy zysk może raczej wpływać tylko na jeden sektor, co z kolei pośrednio przynosi pożytek innym. Zwiększone zarobki są na przykład opłacalne dla osoby korzystającej z rehabilitacji zawodowej, ale bezpośrednio nie stanowią korzyści dla podatników. Prowadzi to do zwiększenia wpływów z podatków od osób korzystających z programu rehabilitacji zawodowej, co jest z kolei opłacalne dla podatników. Wzrost zarobków stymuluje również gospodarkę poprzez zwiększenie wydatków konsumentów oraz zakup towarów i usług.

Szacuje się, że program rehabilitacji zawodowej ma w Korei wysoką wartość ekonomiczną w postaci publicznego programu społecznego, dzięki zapewnieniu możliwości zatrudnienia osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, co umożliwia również ich integrację społeczną oraz redukuje inne koszty usług socjalnych.

Słowa kluczowe: program rehabilitacji zawodowej, koszty i korzyści, osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, zarządzanie rehabilitacją, polityka rehabilitacji

Wstęp

Program rehabilitacji zawodowej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności ma kluczowe znaczenie dla pomyślnej realizacji polityki społecznej i programów dedykowanych najbardziej potrzebującej grupie społecznej w tym kraju. Zaprojektowany został w taki sposób, aby pomóc uczestniczącym w nim osobom odnieść sukces w pracy, pozwalający im żyć w sposób możliwie najbardziej niezależny, ograniczyć lub wyeliminować potrzebę korzystania ze świadczeń finansowanych ze środków publicznych oraz stać się pełnowartościowymi członkami lokalnych społeczności. Badania ekonomiki programu rehabilitacji zawodowej prowadzone były przez licznych naukowców (Wehman i Kregel, 1985; Thornton, 1992; Cimera, 2012), w wielu krajach, w tym w Australii, Kanadzie, Wielkiej Brytanii i USA (Jaeger, Berns, Douglas, Creech, Glick i Kane, 2006; Latimer, 2001; Shearn, Beyer i Felce, 2001; Cimera, 2012).

Stwierdzono, że programy rehabilitacji zawodowej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności są najbardziej skutecznym instrumentem polityki społecznej włączającym je w ogół społeczeństwa. Udowodniono także, że wartość ekonomiczna takich programów jest wyższa niż innych programów społecznych i że wiele państw, m.in. USA, Wielka Brytania, Kanada, Australia czy Korea, aktywnie uczestniczy w tego typu badaniach.

Programy rehabilitacji zawodowej w Korei dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności obejmują doradztwo zawodowe, szkolenia zawodowe przystosowujące do pracy, rozwój i pośrednictwo pracy oraz usługi po okresie zatrudnienia. Programy te mają na celu wsparcie tych osób w uzyskaniu pracy lub zapewnienie im szkoleń zawodowych, aby mogły zarabiać na życie w sposób dostosowany do ich zawodowych umiejętności i predyspozycji poprzez chronione lub konkurencyjne możliwości zatrudnienia.

W Korei programami rehabilitacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych zarządzają trzy różne regulacje i systemy. Po pierwsze, zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych, pracodawca, który zatrudnia nie mniej niż 50. pracowników w pełnym wymiarze czasu pracy, powinien zatrudnić osoby niepełnosprawne w liczbie ponad 2,7% (firmy prywatne) lub 3% (organizacje publiczne) ogółu pracowników. Ustawę tę kontroluje Ministerstwo Zatrudnienia i Pracy oraz wspiera zatrudnienie włączające.

Po drugie, Ustawa o Opiece Społecznej Osób Niepełnosprawnych zapewnia osobom ze znacznym stopniem niepełnosprawności rehabilitację zawodową i możliwości pracy chronionej. Pozostaje ona pod kontrolą Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej, zapewniając systemowe kursy rehabilitacji zawodowej, zatrudnienie integracyjne, wspierane i chronione.

Po trzecie, niepełnosprawnym uczniom szkół średnich i wyższych oferuje się usługi przejściowe i szkolenia zawodowe na mocy Ustawy o Edukacji Specjalnej Osób Niepełnosprawnych, którą zarządza Ministerstwo Edukacji.

W maju 2013 r. stopa bezrobocia osób niepełnosprawnych w Korei wynosiła 5,9%, osób w pełni sprawnych – 3,0%, a osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności – 10,8%, tj. pięć razy więcej niż w przypadku osób w pełni sprawnych (Koreańska Agencja Pracy dla Osób Niepełnosprawnych, 2013). Mimo że może istnieć kilka przyczyn, które spowodowały wysoką stopę bezrobocia, głównym powodem był brak świadomości o podstawowych prawach pracowniczych osób niepełnosprawnych i systemowego podejścia do rehabilitacji zawodowej.

W 2000 r. Korea zmieniła ustawę o promocji zatrudnienia i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, która objęła obowiązkowy kwotowy system zatrudnienia, mający na celu zwiększenie możliwości zatrudnienia osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i oferujący systemowe programy rehabilitacji zawodowej. Zmieniona ustawa weszła w życie w 2001 r.

Zadaniem niniejszej pracy jest analiza ekonomicznego wpływu usług wsparcia rehabilitacji zawodowej, oferowanych przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej, począwszy od 2001 r., które mają na celu wspieranie zatrudnienia osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Badanie ma zaproponować sposób inwestowania ograniczonych środków finansowych w programy rehabilitacji zawodowej, aby poszerzyć możliwości ich zatrudnienia.

Metoda

W wielu badaniach stosujących podobne strategie do analizy kosztów i korzyści wykazano stopniowy wzrost w czasie początkowo niskiego stosunku korzyści do kosztów w odniesieniu do programu rehabilitacji zawodowej (Zilovic, Shuman i Weiner, 1997; Na, 2001; Byeon, Kim, Kang i Yu, 2011). Zgodnie z modelem Conleya (1969) badania tego typu zazwyczaj odnoszą się do ogólnych wydatków administracyjnych i innych kosztów programu, których korzyści obejmują zwiększenie zysku i wkładu podatkowego, zmniejszenie wykorzystania pomocy publicznej i redukcję kosztu programu alternatywnego.

Analiza kosztów i korzyści z rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w Korei opiera się zazwyczaj na modelach omówionych wcześniej.

Przedmiot badania

Aby zbadać wpływ rehabilitacji zawodowej w Korei, wykorzystano dane dotyczące 12 381 uczestniczących w tym programie osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, które zostały zatrudnione w latach 2011–2012.

Największą grupę (36%) z 13,381 osób badanych stanowiły osoby niepełnosprawne intelektualnie, a około 70% wszystkich uczestników badań miało

znaczny stopień niepełnosprawności. Osoby te były najczęściej zatrudniane jako niewykwalifikowani pracownicy w zakresie produkcji czy usług. Ponadto byli to głównie mężczyźni (63%) z wykształceniem wyższym (50%).

Dane pierwotne stosowane przy szacowaniu kosztów i korzyści z programu rehabilitacji zawodowej uzyskano z corocznego raportu Koreańskiego Instytutu Rozwoju Osób Niepełnosprawnych (*Korea Disabled People's Development Institute*, KoDDI).

Tabela 1. Charakterystyka demograficzna osób korzystających z usług rehabilitacji zawodowej w latach 2011–2012

(N = liczba całkowita 12 381, 2011 = 6 069, 2012 = 6 312)

Rodzaj niepełnosprawności – Umysłowa 36% – Fizyczna 23% – Ślepotą 13,3% – Zaburzenia psychiczne 5,6%	Poziom funkcjonowania – 70% Znaczący – 30% Umiarkowany
Płeć – Mężczyźni: 63% – Kobiety: 37%	Poziom edukacji – Szkoła wyższa 50% – Gimnazjum 16% – Licencjat 12%

Procedury analityczne

Dla celów niniejszego badania jako model analizy wykorzystano warunek optymalności Pareto Kaldora (1939) i Hicksa (1939), który stwierdza, że w przypadku, gdy wkład zasobów, takich jak zasoby ludzkie i fizyczne, jest większy niż produkcja, przydziały środków finansowych są uzasadnione dotąd, dopóki wzrasta dobrobyt społeczny netto. Zwiększenie dobrostanu uważane jest za korzyść społeczną, natomiast obniżenie – za koszty. Korzyści i koszty dzielą się na materialne i niematerialne lub bezpośrednie i pośrednie.

Programy rehabilitacji zawodowej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, w tym poradnictwo zawodowe, ocena zawodowa, szkolenia przystosowawcze do pracy, rozwój i poszukiwanie pracy oraz usługi po okresie zatrudnienia, wspierają dodatkowe czynniki, takie jak zasoby ludzkie i sprzęt w istniejącej infrastrukturze dla osób niepełnosprawnych. Czynniki te promują wynagrodzenie z pracy chronionej osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności poprzez działania, na przykład poradnictwo zawodowe, szkolenia zawodowe, szkolenia przystosowawcze do pracy, zatrudnienie wspierane i usługi po okresie zatrudnienia. Prowadzenie takich programów generuje zmianę alokacji środków, co przynosi korzyści społeczne i wytwarza koszty.

W badaniu analizowano dane z lat 2011–2012 oraz obliczono roczne korzyści i koszty oparte na koreańskim roku podatkowym. Kryterium efektywności ekonomicznej stosowanym w tym badaniu jest stosunek kosztów i korzyści

wynikających z danego roku, obliczony według wzoru (1). Stosunek kosztów do korzyści oznacza zyski, jakich można się spodziewać za 1\$ wydanego w danym roku podatkowym, co stanowi odwrotność kosztów jednostkowych w odniesieniu do świadczenia o wartości 1\$.

$$\frac{B_t}{C_t} \quad (1)$$

C_t są to koszty całkowite, a B_t to korzyści w okresie t . Znacząca jest wartość bezwzględna takiego wskaźnika: z jednej strony, jeżeli wartość jest większa niż 1, korzyści przewyższają koszty (korzyści netto są większe niż 0), a to z kolei potwierdza zasadność projektu w odniesieniu do efektywności ekonomicznej, ponieważ zmiana alokacji środków finansowych w trakcie jego wykonywania prowadzi do wzrostu dobrobytu społecznego netto. Z drugiej strony, jeżeli wartość jest mniejsza niż 1 (korzyści netto są mniejsze niż 0), przydziały finansowe zmniejszają dobrobyt społeczny, przez co projekt staje się bezzasadny. W związku z tym, im wyższy stosunek, tym większa efektywność ekonomiczna projektu.

Wszystkie czynniki mające wpływ na koszty i korzyści zostały przeliczone na wartości walutowe funkcjonujące na rynku. Przy stosowaniu norm walutowych do danych z konkretnego roku lub dłużej wykorzystano stopę dyskontową inflacji cen konsumpcyjnych. Mimo że sytuacja w każdym roku kształtowała się w odmienny sposób, inflacja ta wyniosła 4% w 2011 r. i 6,2% w 2012 r.

Korzyści i koszty

Do obliczenia kosztów i korzyści wykorzystano wiele zmiennych. Po pierwsze, do obliczenia korzyści bezpośrednich wykorzystano zarobki, jakie w ramach programu mają być uzyskane przez osoby niepełnosprawne, poziom ich kompetencji zawodowych, które mają się podnieść dzięki szkoleniom zawodowym i przystosowawczym, redukcję kosztów oceny zawodowej. Korzyści pośrednie obejmowały koszty programów alternatywnych oferowanych w przypadku braku programów rehabilitacji zawodowej.

Do wstępnego obliczenia wynagrodzenia wykorzystano roczną pensję pracownika z niepełnosprawnością, podczas gdy wydatki na szkolenia i odszkodowania powypadkowe posłużyły do oszacowania poziomu doskonalenia ich kompetencji zawodowych. Wydatki, które mogły zostać poniesione w celu podjęcia oceny zawodowej w prywatnej agencji, jeśli nie zostały przewidziane w programach rehabilitacji zawodowej, uznano za obniżenie kosztów oceny pracy. Koszty opieki dziennej zostały wykorzystane do oszacowania wydatków programów alternatywnych.

Tabela 2 przedstawia korzyści wynikające z rehabilitacji zawodowej dla osób z niej korzystających, które otrzymały zatrudnienie w latach 2011–2012.

Dane z 2011 r., przy założeniu, że zatrudnionych było 6 069 osób niepełnosprawnych, pokazały, że średnia pensja wynosiła 26 180\$, korzyści uzyskane

dzięki poprawie kompetencji zawodowych – 3 300\$, koszty zaoszczędzone dzięki brakowi prywatnej oceny pracy – 349\$, a koszty zaoszczędzone dzięki rezygnacji z programu alternatywnego – 4 942\$; całkowite korzyści oszacowano na 34 771\$.

Dane z 2012 r., przy założeniu, że zatrudnionych było 6 312 osób niepełnosprawnych, pokazały, że średnia pensja wynosiła 28 810\$, korzyści uzyskane dzięki poprawie kompetencji zawodowych – 3 985\$, koszty zaoszczędzone dzięki brakowi prywatnej oceny pracy – 356\$, a koszty zaoszczędzone dzięki rezygnacji z programu alternatywnego – 5 051\$; całkowite korzyści oszacowano na 38 202\$.

Tabela 2. Szacunkowe całkowite korzyści roczne

Rok/ kategoria	Wzrost zarobków	Wzrost kompetencji zawodowych	Zmniejszenie płatności oceny zawodowej	Redukcja programu dziennego	Całkowita korzyść w danym roku
2011	26 180\$	3 300\$	349\$	4 942\$	34 771\$
2012	28 810\$	3 985\$	356\$	5 051\$	38 202\$

Koszty objęły wydatki bezpośrednie, w tym związane z pracą, wyposażeniem i opłatami gruntowymi, koszty programu i operacyjne poniesione w celu jego uruchomienia oraz wydatki pośrednie wymagane do jego zarządzania. W przypadku zużycia sprzętu należy rozważyć średnią amortyzację.

Koszty pracy objęły także świadczenia dla pracowników, takie jak ubezpieczenia pracownicze, premie i wydatki na żywność. Wszystkie rodzaje urządzeń i narzędzi zakupionych w celu uruchomienia programu uznano za wyposażenie, wykluczono opłaty za użytkowanie gruntów ze względu na ograniczenia w realnym oszacowaniu kosztów. Całość wydatków poniesionych w celu uruchomienia programu na dany rok, z wyjątkiem związanych z pracą i sprzętem, potraktowano jako koszty operacyjne programu.

Wydatki przeznaczone na zarządzanie i wspieranie agencji prowadzących program uznano za koszt pośredni.

Tabela 3 przedstawia koszty rehabilitacji zawodowej od 2011 do 2012 r. Suma wydatków zainwestowanych w program rehabilitacji zawodowej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności w 2011 r. wyniosła 16 281\$. Objęła ona cenę robocizny w wysokości 9 398\$, odpłatność za zakupiony materiał usługowy – 102\$, wydatki na świadczenia rehabilitacji zawodowej – 1 147\$ i koszty pośrednie (5 634\$) na zarządzanie i wsparcie programu. Całkowite koszty w 2012 r. wyniosły 16 281\$. W ich skład weszły: cena robocizny w wysokości 8 500\$, wydatki na zakupione materiały eksploatacyjne – 102\$ oraz wartość usług rehabilitacji zawodowej – 1 143\$ i koszty pośrednie w wysokości 6 536\$.

Tabela 3. Szacunkowy roczny koszt całkowity

Rok/kategoria	Koszty osobowe	Koszty zakupionych materiałów	Koszty usług	Koszty nieoperacyjne	Roczny koszt całkowity
2011	9 398\$	102\$	1 147\$	5 634\$	16 281\$
2012	8 500\$	102\$	1 143\$	6 536\$	16 281\$

Wynik analizy

Do oceny aktualnych wartości kosztów i korzyści programu analiza wykorzystuje trzy środki efektywności, do których zalicza się: aktualną wartość netto, wewnętrzną stopę zwrotu i stosunek korzyści do kosztów. Wartość bieżąca netto odnosi się do różnicy wynikającej z kosztów i korzyści programu. Wewnętrzna stopa zwrotu dotyczy stopy dyskontowej, przy której korzyści równają się kosztom. Stosunek korzyści do kosztów programu wylicza się z proporcji. W przypadku braku danych dotyczących wartości pieniężnych na świadczenia, pomiędzy kosztem programu i jego wynikiem może być podany wskaźnik opłacalności. Stąd też niniejsze badanie wykorzystuje stosunek kosztów i korzyści w celu oszacowania zysku z każdego zainwestowanego dolara.

Tabela 4 przedstawia analizę korzyści z programu wsparcia rehabilitacji zawodowej w Korei, w oparciu o średnie koszty i korzyści z lat podatkowych 2011–2012.

Wartość ekonomiczna programu na zainwestowanego dolara wyniosła 2,14\$ w 2011 r. i 2,35\$ w 2012 r., z czego wynika, że ma on duże znaczenie dla polityki społecznej. Ponieważ w badaniu tym ograniczono okres świadczeń do jednego roku i nie zmniejszono wydatków na zabezpieczenie społeczne, oczekiwane korzyści netto w rzeczywistości będą wyższe.

Tabela 4. Analiza kosztów i korzyści Programu Wsparcia Rehabilitacji Zawodowej w Korei, w roku podatkowym 2011 i 2012

Rok/kategoria	Aktualna wartość korzyści (B)	Aktualny koszt (C)	Aktualna wartość korzyści netto (B-C)	Stosunek korzyści do kosztów (B/C)
2011	34 771\$	16 281\$	18 490\$	2,14
2012	38 202\$	16 281\$	21 921\$	2,35

Dyskusja

W badaniu tym nie przedstawiono korzyści, jakie może przynieść program rehabilitacji zawodowej za stosunkowo nominalne koszty. Stwierdzono,

że za każdego dolara wydanego na program rehabilitacji zawodowej, do społeczeństwa wróciło 2,14 \$ (2011 r.) i 2,35\$ (2012 r.).

Nie można jednak założyć, że wszystkie sektory społeczeństwa bezpośrednio korzystają z tych efektów; raczej każdy zysk może wpływać na jeden sektor, co z kolei pośrednio oddziałuje korzystnie na inne. Zwiększone zarobki są na przykład opłacalne dla osoby, która korzystała ze świadczeń rehabilitacji zawodowej, ale bezpośrednio nie stanowią zysku dla podatników. Prowadzi to do zwiększenia podatków wśród uczestników programu rehabilitacji zawodowej, co jest z kolei korzystne dla podatników. Wzrost zarobków również stymuluje gospodarkę poprzez zwiększenie wydatków konsumpcyjnych oraz zakupu towarów i usług.

Szacuje się, że program rehabilitacji zawodowej w Korei ma wysoką wartość ekonomiczną jako publiczny program społeczny, dzięki zapewnieniu możliwości zatrudnienia dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Zwiększenie możliwości ich zatrudnienia pozwala również na integrację społeczną i redukuje inne koszty usług socjalnych.

Jednakże w rzeczywistości istnieje kilka ograniczeń w jego zastosowaniu. Po pierwsze, czynniki wpływające na wyniki rehabilitacji zawodowej, takie jak koszty i korzyści, są trudne do oszacowania, a znaczenia programu nie można zmierzyć w prawidłowy sposób. Po drugie, nie da się określić korzyści tylko na podstawie wyników, takich jak wpływ na zatrudnienie i dochody. Poza tym korzyści programów rehabilitacji zawodowej należy obserwować przez długi okres czasu; w niniejszym badaniu ograniczony czas spowodował różnice w oszacowanych wartościach korzyści w porównaniu do innych, takich jak 16\$ w badaniach przeprowadzonych przez Hemenwaya i Rohaniego w 1999 r., 5,75\$ w badaniu West Virginia z 2011 r. lub wyższych wartości ekonomicznych w badaniach Kenyona, Koshy'ego i Wills-Johnsona z 2005 r. oraz Wilhelma i Robinsona z 2010 r.

Stwierdzono, że bez względu na ograniczenia tego badania, program wsparcia rehabilitacji zawodowej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności w Korei ma wartość ekonomiczną, wpływa na ich integrację społeczną oraz redukuje inne koszty usług rehabilitacyjnych.

Stąd też rząd koreański musi podchodzić do usług rehabilitacyjnych dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, koncentrując się właśnie na takich programach oraz zapewnić im większe wsparcie, aby mogły one w naturalny sposób zostać włączone do społeczeństwa i w nim uczestniczyć.

Literatura

Byeon, Kyeong Hui, Kim Kyu Han, Kang Dong Uk, & Yu Byeong Ju. (2011). *An Analytic Study of the Efficiency of the Project for Occupational Rehabilitation Support for the Serious Disabled*. „Disability & Social Welfare” 3 (1), 91–117

- Cimera R. E. (2012). *The economics of supported employment: What new data tell us*. „Journal of Vocational Rehabilitation” 37, 109–117
- Conley R. W. (1969). *A benefit-cost analysis of the vocational rehabilitation program*. „Journal of Human Resources” 4, 2263–252
- Hemenway D. E., Rohani F. (1999). *A Cost-Benefit Analysis of the Employment of People with Disabilities in Florida: Final Report*. The Able Trust
- Hicks. J. (1939). *The Foundations of Welfare Economics*. „Economic Journal” 49 (196), 696–712
- Jaeger J., Berns S., Douglas E., Creech B., Glick B., Kane J. (2006). *Community-based vocational rehabilitation: Effectiveness and cost impact of a proposed program model*. „Australian and New Zealand Journal of Psychiatry” 40 (6–7), 611
- Kaldor N. (1939). *Welfare Propositions in Economics and Interpersonal Comparisons of Utility*. „Economic Journal” 49 (195), 549–552
- Kenyon P. D., Koshy P. M., Wills-Johnson N. B. (2005). *A Cost Benefit Analysis of Vocational Rehabilitation Services Provided by CRS Australia*. „Journal of Contemporary Issues in Business and Government” 11 (1), 71–94
- Korea Employment Agency for the Disabled. (2013). *Survey on the Economic Activity Status of Persons with Disabilities*. KEAD
- Latimer E. (2001). *Economic impacts of supported employment for persons with severe mental illness*. „Canadian Journal of Psychiatry” 46, 496–505
- Na Woon Hwan. (2001). *A study on the roles of vocational rehabilitation facilities and agencies for persons with disabilities*. Korea Different Abled Federation
- Shearn J., Beyer S., Felce D. (2001). *The cost-effectiveness of supported employment for people with intellectual disabilities and high support needs: A pilot study*. „Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities” 13, 29–37
- Thornton C. (1992). *Uncertainty in benefit/cost analysis of supported employment*. „Journal of Vocational Rehabilitation” 2 (2), 62–72
- West Virginia Division of Rehabilitation Services. (2011). *Economic Impacts of the DRS Program on Consumers with Significant Disabilities in West Virginia*. WV-DRS
- Wheman P., Kregel J. (1985). *A Supported work approach to competitive employment of individuals with moderate and severe handicaps*. „Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps” 10, 3–11
- Wilhelm S., Robinson J. (2010). *Utah state office of rehabilitation economic impact study*. The Center for Public Policy and Administration, Salt Lake City, UT
- Zilovich S., Shueman S. A., Weiner J. S. (1997). *An exploratory cost-benefit analysis of natural support strategies in the employment of people with severe disabilities*. „Journal of Vocational Rehabilitation” 8 (3), 211–221

Przypis

- 1 Niniejszy artykuł stanowi manuskrypt z konferencji RI European International Conference (2014).